

Особливості формування конкурентної політики в Україні

Козлова Інна Миколаївна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, логістики та інновацій,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна), e-mail: innes727@gmail.com;

Лобанова Наталія Миколаївна,

студентка, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: lobanovanatalia2001@gmail.com

Забезпечення ефективності конкурентного механізму в умовах ринкової економіки безпосередньо залежить від існування на товарних ринках конкурентних відносин між суб'єктами господарювання. Термін «конкурентні відносини» означає відносини між суб'єктами господарювання, які ґрунтуються на економічній конкуренції та боротьбі за найбільш сприятливі умови для виробництва та збуту товарів, надання послуг, для привласнення найбільшого прибутку, під час чого стихійно регулюються пропорції суспільного виробництва, та дотримується конкурентне законодавство.

Враховуючи особливості розвитку ринкових відносин в Україні, слід зазначити, що саме створення надійної, збалансованої системи державного управління у сфері захисту економічної конкуренції може забезпечити існування економічної системи країни в цілому.

Конкурентні відносини можуть розвиватися лише за умов інтенсивної конкуренції. Відповідно, конкурентні відносини з огляду на конкурентні сили, визначені Портером М., передбачають широке суперництво за участю постачальників, споживачів і потенційних учасників [1, с. 97].

Слід зазначити, що з метою підвищення соціально-економічного розвитку України державне регулювання конкурентних відносин має здійснюватися у тісному взаємозв'язку трьох елементів [4, с. 52]:

- формування нормативно-правової бази регулювання конкурентних відносин з метою уникнення їх монопольного становища;
- визначення органів державного регулювання конкурентних відносин регіонів держави, які формують і реалізують конкурентне законодавство;
- розробка засобів державного регулювання конкурентних відносин.

Особливості еволюційного розвитку конкурентних відносин у країні знаходять своє відображення у змінах нормативно-правової бази конкурентної політики. Так, в Україні активне запровадження державної політики у сфері конкуренції розпочалася з прийняття Державної програми демонополізації економіки та розвитку конкуренції.

Саме цей документ започаткував новий напрямок економічної політики в Україні – конкурентну та антимонопольну політику. У 2001 році був прийнятий Закон України «Про захист економічної конкуренції».

До спеціальних правових заходів щодо забезпечення розвитку конкурентних відносин належать: регулювання цін, створення правил недискримінаційного доступу до монопольних послуг, ліцензування, контроль якості товарів. Слід також зазначити, що різні галузі мають свої особливості для розвитку та підтримки конкурентних відносин. Загалом конкурентне право – це складна та розгалужена мережа законів, нормативних актів, судових рішень, правових норм, які спрямовані на підтримку та регулювання конкуренції на ринку. Відповідно, основним нормативно-законодавчим актом у регулюванні конкуренції та конкурентних відносин є Конституція України.

Зауважимо, що конкурентна політика у вузькому розумінні – це діяльність держави та її виконавчих структур різних рівнів з

.....
Секція 1. Проблеми стратегічного управління конкурентоспроможністю на основі інновацій
.....

контролю за дотриманням ринкових законів і нормативних правових актів, усієї сукупності елементів системи конкурентного права, а у широкому розумінні сукупність економічно-правових факторів, спрямованих на стабільний, динамічний розвиток економіки, зокрема в напрямках реформування існуючих та створення нових конкурентоспроможних підприємницьких структур [3].

На сьогодні основними проблемами конкурентної політики в Україні є [2]:

- неефективне поєднання функцій державного управління та господарської діяльності органів виконавчої влади, що суттєво обмежує конкуренцію на тих ринках, де здійснюється така господарська діяльність;
- низька ефективність існуючого механізму державного регулювання природних монополій;
- недостатній захист підприємців і споживачів від монопольних проявів, насамперед з боку суб'єктів господарювання природних монополій.

В умовах глобалізації основним завданням державної політики у сфері конкуренції має бути боротьба з антиконкурентними узгодженими діями суб'єктів господарювання, зі зловживання монопольним становищем на ринку, з антиконкурентними діями органів влади адміністративно-господарського управління, з обмежувальною та дискримінаційною діяльністю суб'єктів господарювання, здійснення контролю за економічною концентрацією підприємств [6, с. 45].

Зрештою заборони на зростання розмірів фірм шляхом злиття і нарощування потужностей, монополії, пов'язані з ними дії тощо заважають фірмам стати більш конкурентоспроможними та в кінцевому підсумку ефективними.

Для запобігання можливості монополізації національного ринку окремими суб'єктами господарювання необхідно впроваджувати за-

ходи щодо підтримки та розвитку конкуренції. Підтримка та розвиток конкуренції включає політичні, інституційні, правові та регуляторні засоби створення сприятливих умов у суспільстві для вільного функціонування ринкових сил та дотримання усіма учасниками ринкових відносин правил чесної конкуренції.

На відміну від функції захисту конкуренції, підтримка конкуренції здійснюється не шляхом примусу, а шляхом узгоджувальних, стимулюючих засобів та залучення центральних і місцевих органів влади, державних і громадських установ, підприємців, їх професійних організацій до встановлення чітких і прозорих «правил гри» на ринку, закріплення чесних ділових звичаїв, а також пропаганди позитивних наслідків конкуренції для суспільства в цілому.

Припинення та попередження порушень антимонопольного законодавства, а також розвиток конкуренції на національних ринках в умовах інтернаціоналізації підприємницького середовища значною мірою залежать від діяльності антимонопольного органу по адвокатуванню конкуренції. У найзагальнішому розумінні відстоювання конкуренції являє собою комплекс дій антимонопольного органу, спрямованих на розвиток конкурентного середовища шляхом підвищення суспільного розуміння вигод конкуренції, взаємодії з іншими державними структурами [5, с. 28]. Інакше кажучи, адвокатування конкуренції включає всі дії антимонопольних органів, які не пов'язані із забезпеченням виконання норм у сфері антимонопольного законодавства, а спрямовані на формування конкурентної культури в суспільстві.

Отже, конкурентна політика – це не лише сукупність офіційно задекларованих пріоритетів держави, правових механізмів і комплекс адміністративних заходів, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування та вільного розвитку ринкових сил в економіці. Конкурентна політика в умовах глобалізації є центральним принципом організації всіх економічних відносин у суспільстві.

Секція 1. Проблеми стратегічного управління конкурентоспроможністю на основі інновацій

Література

1. Бакалінська О. О. Організаційно-правові засади захисту економічної конкуренції в Україні. Київ : КНТЕУ, 2005. 230 с.
2. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Цвик О. Г. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 4. С. 5–8.
3. Діденко Є. О., Жураківський П. І. Модель управління конкурентоспроможністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5590>
4. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014–2024 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2012 № 690-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/690-2012-p>
5. Лазур П. Ю. Особливості політики формування конкурентного середовища у підприємницькій діяльності. URL: www.rusnauka.com/2_SND_2007/Economics/19232.doc.htm
6. Світовий досвід проведення політики антимонопольного обмеження. URL: http://goodreferat.com/ukr_referats/referat_4634.html

